

SLOVENSKÁ HOLSTEINSKÁ ASOCIÁCIA

ŠLACHTITEL'SKÝ PROGRAM HOLSTEINSKÉHO DOBYTKA

SLOVENSKÁ HOLSTEINSKÁ ASOCIÁCIA

ŠLACHTITEĽSKÝ PROGRAM HOLSTEINSKÉHO DOBYTKA

Úvod

Holsteinský dobytok je najvýkonnejším mliečnym plemenom a za posledné desaťročia zaznamenal najväčšie rozšírenie spomedzi všetkých kultúrnych plemien. Kvôli jeho vynikajúcemu genetickému založeniu pre produkciu mlieka a veľmi dobrej schopnosti prispôbiť sa, je s úspechom chovaný prakticky na všetkých svetadieloch a vo všetkých chovateľsky vyspelých krajinách sveta. Z pohľadu šľachtenia je populácia holsteinského dobytká celosvetovo otvorená a každá krajina pracuje vo svojich šľachtiteľských programoch s genetickým materiálom selektovaným doma i v zahraničí.

Chovný cieľ

Holsteinské plemeno je plemeno špecializované na produkciu mlieka. Hlavným cieľom šľachtenia tohto plemena je vytvorenie efektívneho a konkurencieschopného plemena zameraného na výrobu mlieka. Hlavný dôraz pri šľachtení v úžitkových znakoch sa bude klásť na produkciu kilogramov bielkovín, prípadne kvalitatívne zloženie mliečnych bielkovín.

Ideálna dojnica holsteinského plemena je vyššieho telesného rámca s dobre utváraným vemenom, harmonickou telesnou stavbou, výrazným mliečnym charakterom a korektnými končatinami.

Zvieratá majú mať pevné zdravie a nesmú byť nositeľmi dedičných ochorení.

Chovný cieľ určený pre plemenice zapísané do oddielu HA, je charakterizovaný nasledujúcimi parametrami :

Ukazovateľ	Prvôstky	Dospelé kravy
Výška na krížoch - cm	140	145
Produkcia mlieka - kg	6000	7500
Obsah tuku v mlieku - %	3,6	3,6
Obsah bielkovín v mlieku - %	3,25	3,25
Produkcia bielkovín - kg	200	250
Celoživotná produkcia mlieka - kg	25000	
Živá hmotnosť - kg	550	750
Vek pri prvom otelení/ medziobdobie	do 27 mesiacov	do 400 dní

Charakteristika čistokrvného zvierat'a

Za čistokrvné zviera holsteinského plemena sa považuje každé zviera zaradené do oddielu HA plemennej knihy, teda zviera, ktoré má v databáze PK uznaný genetický podiel holsteinského plemena minimálne 93,75%. Rodičia a prarodičia musia byť zapísaní v PK holsteinského plemena, otec musí mať genetickú príslušnosť H0, matka môže mať príslušnosť H0 alebo H1.

Charakteristika plemenného zvierat'a

Za plemenné zviera sa považuje každé zviera z chovu zapísanom v PK holsteinského plemena, ktoré je samo v PK zaregistrované. Plemenné zvieratá sa v PK registrujú do štyroch oddielov podľa genetického podielu holsteinského plemena nasledovne :

Oddiel	Genetický podiel holsteinského plemena	Plemenná príslušnosť
HA	93,75% - 100%	H0
HB	87,5% - 93,74%	H1
HC	75% - 87,4%	H2
HD	50% - 74,9%	H3

Šľachtiteľský program

Základom šľachtiteľského programu holsteinského dobytká je čistokrvná plemenitba, dočasne aj prevodné kríženie domácich plemeníc – kríženie s čistokrvnými holsteinskými býkmi.

Základom pre prípravovanie sú býci kladne preverení v kontrole dedičnosti doma alebo v zahraničí a mladí býci v teste. Odporúča sa 20-25% využitie mladých býkov.

Všeobecné ustanovenia šľachtiteľského programu:

Produkovat' plemenné zvieratá môžu chovy:

- zapísané v registri Plemennej knihy holsteinského dobytká a to len od zvierat zaregistrovaných v PK tohto plemena
- spĺňajúce platné veterinárne predpisy

Doporučené selekčné kritériá:

Zväz chovateľov holsteinského dobytká doporučuje ako hlavné selekčné kritériá pri výbere zvierat do plemenitby :

- plemenná hodnota pre kilogramy bielkovín
- funkčný exteriér

Ako doplnkové kritériá sú doporučené:

- plemenná hodnota pre kilogramy mlieka
- kvalitatívne zloženie mliečnych bielkovín

Matky býkov

Za matku býkov sa považuje plemenica, od ktorej bol vykúpený býček do plemenitby. Podmienkou pri výbere potencionálnej matky býkov je, aby bola zaregistrovaná v oddieli HA, resp. HB plemennej knihy holsteinského dobytká a spĺňala platné veterinárne podmienky.

Slovenská Holsteinská Asociácia bude publikovat' zoznamy plemeníc s vysokými plemennými hodnotami, ktoré môžu slúžiť ako podklad pri výbere potencionálnych MB.

Navrhované kritériá na matky býkov

Kritériá na matky býkov:

- krava zapísaná v PK (PHA) alebo PR (oddiel PHB)
- lineárne ohodnotená, výsledná trieda min. G
- úžitkovosť na I. laktácii min. 7500 kg mlieka
- úžitkovosť na druhej a vyšších min. 8000 kg mlieka

Kritériá na potencionálne matky býkov:

- jalovica zapísaná v PK (PHA) alebo PR (oddiel PHB)

- matka ohodnotená, výsledná trieda min. G
- úžitkovosť matky na I. laktácii min. 7500 kg mlieka
- úžitkovosť matky na druhej a vyšších min. 8000 kg mlieka
- otec – kladne preverený na produkciu kg mlieka a bielkovín

Kritéria na matky býkov do PPL:

- krava zapísaná v PK (PHA) alebo PR (oddiel PHB)
- lineárne ohodnotená, výsledná trieda min. G
- úžitkovosť na I. laktácii min. 6000 kg mlieka
- úžitkovosť na druhej a vyšších min. 7000 kg mlieka

Kritéria na potencionálne matky býkov do PPL:

- jalovica zapísaná v PK (PHA) alebo PR (oddiel PHB)
- matka ohodnotená, výsledná trieda min. G
- úžitkovosť matky na I. laktácii min. 6000 kg mlieka
- úžitkovosť matky na druhej a vyšších min. 7000 kg mlieka
- otec – kladne preverený na produkciu kg mlieka a bielkovín

Plemeníci

Do plemennej knihy holsteinského dobytku je možné, v súlade s cieľom šľachtenia, registrovať len čistokrvných býkov, čiže býkov spĺňajúcich podmienky pre registráciu v oddieli HA, a to nasledovne :

- mladých býkov do testácie (z domácej plemenitby i zo zahraničia) do veku 24 mesiacov
- býkov zo zahraničia – kladne preverených s oficiálne publikovanými výsledkami vlastnej PH

Býkov po zaregistrovaní v PK je možné využívať v plemenitbe len s Potvrdením o pôvode vydaným Slovenskou Holsteinskou Asociáciou, na ktorom sú uvedené aktuálne plemenné hodnoty z posledného výpočtu plemenných hodnôt v krajine pôvodu, t.j. POP je potrebné aktualizovať 4 krát ročne.

Oprávnené organizácie sú povinné predkladať na SHA zoznamy býkov, ktorí budú využívaní v plemenitbe nasledujúci štvrťrok, v lehote minimálne mesiac pred spracovaním výsledkov kontroly dedičnosti.

Testácia

Testovacie pripravovanie sa riadi záväznou metodikou testácie, ktorú na základe návrhu Rady PK schvaľuje Predstavenstvo SHA. Plemeníci testovaní podľa tejto metodiky musia spĺňať nasledujúce parametre :

- registrácia v PK holsteinského plemena
- zaradenie do testu do veku 24 mesiacov
- požiadavky na rodokmeňovú hodnotu: zlepšovateľ kg bielkovín, zlepšovateľ kg mlieka, min. indiferent v % bielkovín, min. funkčný typ

Vyhodnotenie výsledkov

Plemeníci zaradení do testácie podľa platnej metodiky budú na základe výsledkov kontroly dedičnosti zaradení do oficiálnej publikácie SHA. Výsledky budú publikované 2 krát ročne, pričom do publikácie budú zaradení len tí plemeníci, u ktorých bola dodržaná metodika testácie.

V plemenitbe je možné využívať len kladne preverených plemeníkov – zlepšovateľov PH pre kg bielkovín a kg mlieka.

Doporučovaná selekcia plemeníkov

Rozsah testácie v populácii	20 - 25%
Počet plemeníkov zaradených ročne do testácie	30 - 40
Pozitívna selekcia	10 %

Využívanie zahraničného genofondu

Vzhľadom na to, že populácia holsteinského dobytku je celosvetovo otvorená, i náš šľachtiteľský program predpokladá využívanie genofondu zo zahraničia. Prenos génov do našej populácie je odporúčaný nasledovnými cestami:

- koordinovaný import embryí od vybraných rodičovských párov pre rozšírenie genetickej variability. Súčasne týmto spôsobom vzniknú kvalitné plemenice, ktoré je možné využívať na reprodukciu stád i pre rozšírenie počtu a kvality domácich matiek býkov.
- import spermy najlepších holsteinských býkov z USA, Kanady, Francúzska, Holandska, Talianska a SRN, resp. z iných krajín s chovom holsteinského dobytku na vysokej úrovni.
- koordinovaný dovoz mladých býkov od vybraných rodičovských párov s vysokou predpokladanou plemennou hodnotou.
- import vysokokvalitných čistokrvných jalovic pre ďalšie skvalitnenie domácej populácie holsteinského dobytku.

Lineárne hodnotenie

Lineárne hodnotenie sa vykonáva na základe schválenej metodiky LH a odporúčaní Svetovej holsteinsko-frieskej federácie. Bude organizované tak, aby poskytovalo dostatočne objektívne podklady pre kontrolu dedičnosti. Pre kvalitné zabezpečenie tejto činnosti bude spracovaný komplexný program celého systému hodnotenia exteriéru, včítane systému spracovania a publikácie výsledkov, ktorý bude neoddeliteľnou súčasťou programu šľachtenia.

Hodnotené lineárne znaky a odporúčané optimálne hodnoty :

Popisný znak	Optimálna bodová hodnota	Popisný znak	Optimálna bodová hodnota
Rámec	7-9	Uhol paznechtu	7-9
Mliečny charakter	9	Upnutie predných štvrtí	9
Šírka hrude	9	Výška vemena	9
Hĺbka tela	5-7	Šírka vemena	9
Šírka zadku	9	Závesný väz	9
Sklon zadku	5	Hĺbka vemena	5
Končatiny z boku	4-5	Rozmiestnenie ceckov	5-7
Končatiny zozadu	5	Dĺžka ceckov	5

Šľachtiteľský program bol schválený Radou PK a Predstavenstvom Slovenskej Holsteinskej Asociácie a doporučený Členskej schôdzi SHA na schválenie.